

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobkyně: **V. A. O.**
st. příslušnost: X
t. č. pobyt: X
zastoupena Mgr. Kateřinou Nesrstovou, advokátkou
Lešetín II 7147, 760 01 Zlín

proti
žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**
Hradčanské náměstí 5, 118 00 Praha 1

za účasti: **M. O.**
X

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 10. 2023, č. j. 305627-2/2023-MZV/VO,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 10. 2023, č. j. 305627-2/2023-MZV/VO, a rozhodnutí Velvyslanectví České republiky v Nairobi ze dne 1. 9. 2023 o žádosti o udělení víza č. X, *se ruší* a věc *se vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný *je povinen* zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení částku 19 456 Kč k rukám její zástupkyně Mgr. Kateřiny Nesrstové, advokátky do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobkyně je manželkou občana České republiky. Požádala o krátkodobé vízum. Velvyslanectví ČR v Nairobi a žalovaný jí ho však neudělili. Sňatek žalobkyně s jeho manželem vyhodnotili jako účelový. Podle žalobkyně nicméně žalovaný neprokázal účelovost manželství. Soud proto musel posoudit, zda má žalobkyně pravdu.

II. Rozhodnutí správních orgánů

2. Žalobkyně podala dne 26. 7. 2023 na Velvyslanectví České republiky v Nairobi („velvyslanectví“) žádost o udělení krátkodobého víza (č. žádosti X). Je rodinným příslušníkem občana EU, resp. ČR – vzala si M. O., státního občana České republiky.
3. Rozhodnutím ze dne 1. 9. 2023 jí **velvyslanectví** vízum neudělilo. Dospělo k závěru, že sňatek žalobkyně s českým občanem je účelový. Žalobkyně si předtím v listopadu 2022 podala žádost o „klasické“ krátké vízum, které nezískala ze sedmi důvodů. Z pohovorů s manželi vyplynulo, že to byla žalobkyně, kdo na mezinárodní on-line seznamce oslovil pana O. (ročník X), který uvedl, že původně nehledal ženu ve věku žalobkyně (ročník X). Žalobkyně také jako první začala mluvit o sňatku a seznámila ho s místní zvyklostí *promise ring*, který jí žalobce věnoval již během své první návštěvy (jedná se o prsten, kterým muž slibuje ženě, že se za ní vrátí a požádá ji o ruku). Pan O. uvedl, že rodičům žalobkyně podle místní praxe zaplatil 30 000 KES (cca 5 000 Kč) a stejnou částku by jim měl zaplatit i po svatbě. Svatební cestu vymyslela žalobkyně.
4. Velvyslanectví našlo ve výpovědích manželů několik rozporů. Neshodují se např. v tom, kdo první začal mluvit o svatbě. Kromě toho žalobkyně uvedla, že v době, kdy se s manželem poznali, měl jinou keňskou přítelkyni, manžel však naopak uvedl, že nikoho neměl. Žalobkyně také uváděla, že za ní měl žalobce přijet v prosinci 2022. On to ale popřel, protože v daném roce překročil dobu legálního pobytu v Keni. Neshodli se ani na tom, kolik má manžel žalobkyně zaměstnání (žalobkyně uvedla, že dvě, on mluvil pouze o jednom). Zatímco žalobkyně uváděla, že si denně píše a telefonují přes *WhatsApp*, její manžel uvedl, že si volají téměř každý víkend.
5. Žalobkyně neměla bližší znalosti o Česku a neměla ani představu o tom, co zde bude dělat. Nerozvedla, o jaké zaměstnání by měla zájem. Její manžel uvedl, že by si chtěla otevřít kosmetický salón, ale také že by vykonávala jakékoli zaměstnání. Nepředložila však osvědčení o profesní kvalifikaci v oblasti poskytování kosmetických služeb. Při předchozí žádosti o vízum uvedla, že učí ve škole. Z doloženého potvrzení ale vyplynulo, že tam má administrativní pozici. V minulosti měla žalobkyně úmysl podat si žádost o studijní (a později pracovní) vízum do Švédska.
6. Manželé nemají žádné společné závazky ani nevedou společnou domácnost. Manžel žalobkyni posílá peníze s odůvodněním, že její měsíční výdělek nepokryje životní náklady. Žalobkyně ovšem uvedla, že si se svými příjmy vystačí a neví, proč jí manžel posílá peníze. Občasné zasílání peněz velvyslanectví nepovažuje za finanční podporu manželů, ale pouze za finanční výhodu, kterou žalobkyně získala sňatkem. Manželé neuvedli, jaké mají do budoucna plány. Shodli se jen na tom, že chtějí děti.
7. Jedním z indikátorů zpochybňujících účelovost manželství je předpoklad, že by státní příslušník třetí země bez problémů získal vízum nebo že již legálně pobýval v EU. To není případ žalobkyně. O vízum již jednou neúspěšně žádala. Velvyslanectví jí ho neudělilo s ohledem na důvodné pochybnosti o její vazbě na zemi původu a socio-ekonomickou

situaci. Tyto důvody se nyní snaží obejít sňatkem s občanem EU a získat tím výhodnější postavení.

8. Žalobkyně podala proti rozhodnutí velvyslanectví žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza. **Žalovaný** ale rozhodnutím ze dne 4. 10. 2023, č. j. 305627-2/203-MZV/VO, rozhodl, že neudělení víza je v souladu s § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců („rozhodnutí žalovaného“).
9. Žalovaný nejprve posuzoval skutečnosti svědčící ve prospěch manželství. Mezi ně patří, že se manželé shodli na datu seznámení a prvního setkání a také shodně popsali průběh svatby a svatební cesty. Také oba uvedli, že chtějí založit rodinu. Žalobkyně komunikuje on-line s manželovým otcem. Tato zjištění však nepřevážila nad závěrem o účelovosti sňatku.
10. Žalovaný při posuzování žádosti o nové posouzení postupoval podle Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES, č. COM (2009) 313 („Sdělení Komise“). Zohlednil také Sdělení Komise č. COM (2014) 604, jehož přílohou je Příručka pro řešení otázky účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU („Příručka“).
11. V souladu s těmito doporučeními nejprve zkoumal, zda existují indikativní kritéria poukazující na to, že zneužití práv manžely je nepravděpodobné. Žalovaný nemohl konstatovat, že by žalobkyně bez uzavření sňatku získala vízum. Již dříve o vízum neúspěšně žádala. Žalovaný poukázal na finanční situaci žalobkyně a na nesrovnalosti v informacích, které poskytla u předchozí a nynější žádosti o vízum – předtím uváděla, že učí ve škole, doložila ale, že tam pracuje na administrativní pozici; nyní tvrdí, že má provozuje živnost se svým bratrem. Své příjmy nijak nedoložila. To přinejmenším svědčí o finanční motivaci žalobkyně opustit vlast. Sňatek s občanem EU jí k tomu poskytuje snadnou cestu. Žalobkyně sama uvedla, že v minulosti chtěla v EU pracovat. Má tedy dlouhodobou snahu opustit zemi původu a pracovat v EU.
12. Manželé nebyli před sňatkem ani po sňatku v dlouhodobém vztahu. Seznámili se 2. 6. 2022 přes online seznamku *International Cupid*. Neshodli se ale na tom, zda manžel žalobkyně byl v té době ve vztahu. Jako první oslovila žalobkyně svého manžela. Poprvé se potkali 22 dní po jejich seznámení – 24. 6. 2022. Manžel žalobkyně zůstal v Keni zhruba tři měsíce. Již při první návštěvě žalobkyně začala mluvit o místní zvyklosti „promise ring“. V březnu 2023 během druhé návštěvy již uzavřeli manželství. Od té doby se nesetkali. Doposud také nesdíleli společnou domácnost. Ani neuvedli žádnou objektivní skutečnost, která by manželovi žalobkyně bránila přestěhovat se na nějaký čas do Keni. Neuzavřeli spolu žádný právní nebo finanční závazek. Proto podle žalovaného nelze na první pohled konstatovat, že by manželství neuzavřeli účelově. Žalovaný se tedy zaměřil na negativní indikativní kritéria svědčící o možném zneužití práv.
13. Kritérium, že by se manželé před svatbou nikdy nesetkali, sice nenaplnili v pravém slova smyslu, ale přesto nelze tvrdit, že by se manželé před uzavřením manželství dostatečně znali. Neznají se ani doposud. Jejich manželství od počátku neplní svou funkci. Veškeré kroky k uzavření sňatku od počátku iniciovala žalobkyně. Rodina jejího manžela ani nebyla na svatbě. V odpovědích na položené otázky žalovaný objevil značné rozpory ohledně osobních informací. Žalobkyně uvedla, že manžel má dvě práce, on ale mluvil pouze o jedné. Neměla žádné znalosti o Česku. K otázce na vzdělání manžela uvedla pouze, že je to IT, ale

není si jistá. Uváděla taky, že chce jet do Nizozemska. Uvedla, že tam nikoho nezná, přitom měla v minulosti přítele z Nizozemska. Neměla představu o svém budoucím zaměstnání. Dlouhodobě přitom usiluje o zaměstnání v jakékoli zemi EU. Nemá představu o ekonomických poměrech v Česku. Vzájemná znalost manželů odpovídá krátkodobosti jejich známosti. Minimálně na začátku vztahu mezi nimi byla jazyková bariéra. Žalobkyně se nikdy nesetkala s rodinou svého manžela. Veškeré finanční náklady doposud nese její manžel. Je mezi nimi vysoký věkový rozdíl (26 let).

14. Veškerá indikativní kritéria v tomto případě nasvědčují tomu, že manželství žalobkyně je účelové. V předchozím vízovém řízení se ukázaly pochybnosti o vazbách žalobkyně na zemi jejího původu a její problematická socio-ekonomická situace. Tyto důvody pro neudělení víza se nyní snaží obejít prostřednictvím sňatku s českým občanem. Nemá ale v úmyslu vést s ním společný život.

III. Žaloba

15. Žalobkyně namítá, že správní orgány neprokázaly účelovost jejího manželství s panem O. Neunesly důkazní břemeno ohledně toho, že výlučným cílem manželství je získání výhodnějšího pobytového oprávnění, aniž by manželé měli v úmyslu vést společnou domácnost. Správní orgány hodnotily důkazy jednostranně a selektivně, aby podpořily svůj závěr u účelovosti manželství. Nezohlednily přitom skutečnosti svědčící ve prospěch žalobkyně.
16. Rozhodnutí žalovaného odporuje § 15a zákona o pobytu cizinců. Manžel je rodinným příslušníkem občana EU. Jeho právo ke vstupu plyne přímo z tohoto postavení. Omezit jej lze pouze v případě výhrady veřejného pořádku, bezpečnosti a zdraví. Kromě toho mu náleží speciální procesní práva, včetně povinnosti správních orgánů řádně odůvodnit své rozhodnutí po skutkové i právní stránce. To se však nestalo.
17. Účelovost manželství správní orgány dovozují zejména z obsahu pohovorů provedených s manželi a z informací plynoucích z předchozího řízení, ve kterém žalobkyně neúspěšně žádala o vízum. Je sice pravdou, že manželé se v některých odpovědích mohli rozcházet, správní orgány však opomíjí, že se ve většině odpovědí na položené otázky naopak shodli.
18. Uzavření sňatku předcházela několikaměsíční vzájemná komunikace přes *WhatsApp* i opakované návštěvy manžela v Keni. Jejich vztah je skutečný, pevný a milující. Manželé spolu chtějí trvale žít a dlouhodobě se o to snaží. Opakované zamítání žádostí o vízum jim však znemožňuje vedení společné domácnosti či převzetí významnějších závazků. Majetkové poměry, dosavadní způsob obživy nebo skutečnosti týkající se její budoucí výdělečné činnosti žalobkyně nepovažuje za podstatné. Žalobkyně odkazuje na své vyjádření k rozhodnutí žalovaného k žádosti o nové posouzení, ve kterém se podrobně vyjadřuje k jednotlivým skutkovým závěrům žalovaného. Žádá, aby soud tato tvrzení považoval za součást žaloby.
19. Žalovaný staví své rozhodnutí na nepodložených domněnkách. To odporuje jeho povinnosti řádně zjistit skutkový stav a nepostupovat svévolně. Své rozhodnutí náležitě neodůvodňuje. Nesprávně hodnotí důkazy a z toho pak dovozuje nesprávná skutková zjištění. Bezduvodně zdůrazňuje rozpory ve výpovědích manželů a zároveň přehlíží skutkové okolnosti svědčící o tom, že manželství účelové není. Rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Neobsahuje jasné, přesné a přiléhavé odůvodnění založené na konkrétně

označených důkazech, z něhož lze bezpečně dovodit skutečnosti a úvahy, které vedly správní orgán k neudělení víza.

20. Žalobkyně nesouhlasí, že by se s manželem neshodli na tom, kdo první začal mluvit o svatbě. Jako první o svatbě začala hovořit v obecné rovině žalobkyně, nicméně žádost o ruku učinil její manžel a následně začal ohledně organizace svatby jednat především on sám. Žalobkyně se domnívá, že při pohovoru neuvedla, že její manžel měl v době, kdy se seznámili, keňskou přítelkyni, pouze uvedla, že byl prostřednictvím seznamky v kontaktu ještě s jinou ženou z Keni.
21. Tvrzeň rozpor ohledně počtu zaměstnání manžela žalobkyně vznikl zřejmě nesprávnou interpretací odpovědi žalobkyně. Žalobkyně ví, že její manžel má jedno hlavní zaměstnání, ale zároveň má i několik různých klientů a plyne mu příjem oboustranně, což bez bližší znalosti lze považovat za dvě zaměstnání. Ohledně vzájemné komunikace žalobkyně uvedla, že si s manželem denně píše pomocí aplikace *WhatsApp* a její manžel zase uvedl, že komunikují prostřednictvím *WhatsApp* nebo si volají téměř každý víkend. Tato tvrzení se vzájemně nevylučují.
22. Domněnky správního orgánu, že žalobkyně nemá představu o své budoucnosti v Česku, nepovažuje za prokázané. Má zájem se integrovat do společnosti tím, že se naučí jazyk a najde si práci. Je logické, že v daný okamžik zcela jasnou představu o svém zaměstnání neměla. Manželé se shodli na to, že si přejí založit rodinu a žít společně. Žalobkyně nepodmiňuje společnou budoucnost svým přicestováním do Česka. Po zvážení všech okolností se však společně s manželem shodli, že pro vzájemné soužití bude vhodnější žít zde. Žalobkyně je více flexibilní a ochotná změnit svůj životní styl, její manžel zde vlastní nemovitost, ve které chtějí společně žít, a také si už zajistil půjčku na její rekonstrukci. Žalobkyně nemá společné závazky se svým manželem. Jsou manželé poměrně krátce a ani okolnosti dosavadního manželství jejich převzetí nevyžadují.
23. Žalovaný ve svém rozhodnutí až přehnaně spoléhá na tzv. indikativní kritéria poukazující na účelovost manželství. Poukazem na splnění určitého kritéria však nelze prokázat, že manželství je účelové. Žalobkyně nepovažuje negativní kritéria za naplněná. Se svým manželem se před svatbou opakovaně setkala v Keni, kde během jeho pobytů sdíleli společnou domácnost. V osobních údajích a okolnostech seznámení nevznikly žádné podstatné či zásadní rozpory. Shodovali se také ve většině osobních informací, které se jich týkají. Oba mluví anglicky a tento jazyk používají jako společný komunikační jazyk. Před uzavřením manželství uhradil manžel žalobkyně jejím rodičům finanční částku, jak je zemi původu žalobkyně běžnou praxí. Jiné dary či finanční částky si v souvislosti s uzavřením manželství neposkytli. Neexistuje žádný důkaz ani důvodná pochybnost o zneužití práva pobytu v minulosti některého z manželů.
24. Závěrem žalobkyně odkazuje na principy posuzování účelových sňatku plynoucích ze Sdělení Komise a navazující judikatury. Těmto principům podle ní rozhodnutí žalovaného odporuje. Uzavřením manželství se vytváří domněnka existence rodinného života mezi manželi ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech („Úmluva“). Žalovaný se ověřením existence rodinného života mezi manželi ani úmyslem manželů takový rodinný vztah vytvořit prakticky nezabýval. Společná domácnost přitom není nezbytnou podmínkou manželství.

IV. Vyjádření žalovaného

25. Žalovaný nepovažuje své rozhodnutí za nepřezkoumatelné ani rozporné se zjištěným skutkovým stavem. Rozhodnutí velvyslanectví i rozhodnutí žalovaného má oporu ve vízovém spisu. Při novém posuzování důvodů neudělení víza žalovaný posuzuje soulad důvodů neudělení krátkodobého víza s důvody uvedenými § 20 odst. 5 zákona o pobytu cizinců. Konzul je však ten, kdo se nachází v daném regionu, je znalý místních podmínek a byl v kontaktu s žalobkyní. Má možnost věc objektivně posoudit s přihlédnutím ke znalosti místních podmínek. Proto je pochopitelné, že žalovaný vychází z jeho zjištění.
26. Napadené rozhodnutí však stojí také na vlastní úvaze žalovaného. Poznatky svědčící pro závěr, že se jedná o účelově uzavřené manželství, jednoznačně převažují. Žalovaný hodnotil manželství objektivně a posoudil veškeré žalobkyní předložené dokumenty. Byť prokázat účelovost manželství je z povahy věci velmi komplikované, oba správní orgány řádně zjistily skutkový stav, ze kterého plyne závěr, že manželství účelově uzavřeno bylo. Unesly důkazní břemeno a rozhodly v souladu s principem přiměřenosti. Není pravdou, že by žalovaný nezohlednil skutečnosti svědčící ve prospěch manželů. Uvádí je v úvodu svého rozhodnutí. Tyto skutečnosti však nepřevážily nad negativními zjištěními.
27. Postavení rodinného příslušníka podle § 15a zákona o pobytu cizinců však ještě neznamená, že se mu udělí vízum. Podle čl. 35 směrnice 2004/38/ES platí, že členské státy mohou přijmout potřebná opatření k odepření práva přiznaného směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu. To potvrzuje i judikatura Soudního dvora (rozsudek ve věci C-127/08) nebo Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 7. 6. 2018, č. j. 9 Azs 410/2017-96).
28. K námitce ohledně indikativních kritérií žalovaný uvedl, že nejprve zkoumal, zda existují indikativní kritéria, která poukazují na to, že zneužití práv je nepravděpodobné. Protože nebyla naplněna, zkoumal následně indikativní kritéria svědčící o možném zneužití práv Společenství. Z hlediska konkrétních žalobních námitek týkajících se skutkového stavu žalovaný odkázal na napadené rozhodnutí a obsah spisu. Dodal, že žádná okolnost není a nemůže být izolovaným důvodem pro neudělení víza. Jiná situace však nastává, pokud se ke konkrétním jednotlivým skutečnostem přidají další skutečnosti, které v jejich vzájemném souhrnu zneužití práv dokazují. Taková situace nastala i v případě žalobkyně. Není totiž podstatné, co manželé tvrdí, ale jak se reálně chovají.
29. Ohledně ekonomické situace žalobkyně žalovaný odkázal na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 7. 2021, č. j. 17 A 52/2021-56 (bod 26): „Soud se zcela ztotožňuje i se závěrem správního orgánu I. stupně, že by se žalobkyně mohla stát zátěží pro sociální systém ČR s ohledem na to, že neovládá český jazyk.“ Vzájemná neznalost manželů pramení i z jazykové bariéry. Komunikace manželů minimálně na počátku jejich známosti plně závisela na použití překladáče. Dobrá znalost společného jazyka je základ jakékoli komunikace, včetně komunikace v manželství. Bez ní lze jen těžko uvěřit opravdovosti vztahu.
30. Manželům nic nebránilo, aby společnou domácnost sdíleli v zemi původu žalobkyně. Česká republika nemá povinnost umožnit žalobkyni vstup na své území, pokud prokáže, že zde není důvod pro neudělení víza. Nedošlo ani k zásahu do práva na soukromý a rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Žalovaný odkázal na judikaturu, podle které čl. 8 Úmluvy nezakládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu. Žalovaný tedy nemá povinnost umožnit manželům rodinný život v České republice, pokud mohou společný rodinný život realizovat v zemi původu žalobkyně či jiné třetí zemi.

V. Replika žalobkyně

31. Žalobkyně nesouhlasí s tím, že by rozhodnutí žalovaného mělo řádnou oporu ve spisu. Není jí jasné, proč žalovaný například zohlednil vysoký věkový rozdíl mezi manželi. V afrických zemích je to běžné. Žalovaný proto zřejmě k místním podmínkám nepřihlédl.
32. Sám žalovaný uznává, že prokázat účelovost manželství je z povahy věci velmi komplikované a posouzení situace stojí i na vlastní úvaze žalovaného. Žalobkyně se však domnívá, že mezilidské vztahy nejsou exaktní věda, aby je bylo možné posuzovat s přihlédnutím k pravděpodobnosti a logice či volné úvaze (svévůli) správního orgánu. Z napadeného rozhodnutí není zřejmé, v čem konkrétně žalovaný vidí nesoulad mezi tím, co žalobkyně a její manžel uvádí a jak se skutečně chovají. Správní orgán provedl dokazování v nedostatečném rozsahu. Pohovor vedl velmi povrchně. Nemohl tak zjistit všechny relevantní skutečnosti. Během několikahodinového pohovoru nelze řádně posoudit naplnění morálního závazku manželů doprovázet jeden druhého životem.
33. Za absurdní žalobkyně považuje argumentaci žalovaného o její jazykové bariéře a související hrozbě pro český sociální systém. Ekonomické i sociální zázemí by jí poskytoval manžel. Dosavadní nevedení společné domácnosti není pro posouzení věci podstatné. Po opakovaném zamítnutí žádosti se manželé rozhodli dočasně žít spolu v Keni, aby prokázali svůj úmysl vést společný život. Od 17. 12. 2023 si spolu pronajali byt v Nairobi. Manžel žalobkyni v Keni také opakovaně navštívil ve dnech 24. 6. 2022 – 16. 9. 2022; 23. 3. 2023 – 20. 4. 2023; 20. 9. 2023 – 9. 10. 2023 a od 17.12. 2023 doposud. K tomu žalobkyně předložila několik důkazů.
34. Žalobkyně dále namítá, že při podání žádosti o vízum předložila potvrzení o spoluvlastnictví a licenci k provozování provozovny manikúry a pedikúry. Úředník velvyslanectví jí ale sdělil, že takové potvrzení není potřeba. Proto jej nezaložil ani do spisu. Žalovaný pak ale žalobkyni v řízení paradoxně vytýkal, že uvedenou skutečnost nijak nedoložila. Kromě toho žalobkyni nepředložili k přečtení a kontrole protokol o pohovoru, který si sama nevyžádala z neznalosti, vlivu okolností a s důvěrou ve správnost a zákonnost postupu správního orgánu.
35. V doplnění repliky žalobkyně doplnila adresu, na které aktuálně s manželem v Nairobi bydlí a doložila nájemní smlouvu i doklady o zakoupení vybavení domácnosti. K důkazu navrhla také návrh na uzavření smlouvy o půjčce k prokázání tvrzení, že si její manžel zajistil financování k rekonstrukci společného bydlení. Dále navrhla licenci k provozování provozovny manikúry a pedikúry.

VI. Jednání

36. Dne 27. 3. 2024 proběhlo u soudu jednání. Zástupce žalobkyně shrnul podstatu žalobních námitek. A navrhl, aby soud přiznal manželů žalobkyně – panu M. O. – postavení osoby zúčastněné na řízení. Soudu tomuto návrhu vyhověl. Rozhodnutí soudu totiž mohlo mít vliv na jeho práva coby občana EU, která plynou z unijního práva i zákona o pobytu cizinců (viz blíže body 77 a 78 níže).
37. Zástupce žalovaného po shrnutí jeho věcných argumentů mj. uváděl, že by soud měl odmítnout návrhy žalobkyně na doplnění dokazování učiněné v písemných podáních před jednáním, protože podle § 77 odst. 2 soudního řádu správního „[v] rámci dokazování může soud doplnit důkazy provedené správním orgánem, *neupraví-li zvláštní zákon rozsah a způsob dokazování jinak.*“ (zvýraznil soud). A podle jeho názoru je zde třeba vyjít z § 180e odst. 3

zákonu o pobytu cizinců, podle nějž „[d]ůvodem žádosti nemohou být skutečnosti, které cizinec nedoložil nebo neuvedl v žádosti o udělení víza nebo v souvislosti s odepřením vstupu na území.“ Pro doplnění dokazování tu proto podle zástupce žalovaného nebyl prostor.

38. Soud návrhu zástupce žalovaného nevyhověl. I tam, kde se v řízení před správním orgánem uplatní koncentrační zásada, nepochybně lze před správním soudem doplnit dokazování (byť za určitých omezení, může jít jen např. o důkazy, které žadatel bez vlastní viny nemohl před správním orgánem uplatnit, nebo důkazy, které správní orgán odmítl provést, nebo o zopakování důkazů provedených správním orgánem apod.). Věta „neupraví-li zvláštní zákon rozsah a způsob dokazování jinak“ se však týká něčeho jiného – situací, ve kterých zvláštní zákon *výslovně* upravuje rozsah a způsob dokazování *před soudem*, jako je to např. v § 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (ke všemu blíže viz Kühn, Z., Kocourek, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 636 až 638).
39. Soud nicméně nevyhověl ani důkazním návrhům žalobkyně, protože se buď týkaly období po vydání rozhodnutí žalovaného, ke kterému soud podle § 75 odst. 1 soudního řádu správního nemůže přihlížet. Anebo byly pro posouzení věci nadbytečné (včetně svědecké výpovědi manžela žalobkyně), protože spisový materiál žalovaného nabízel dostatečné podklady k posouzení věci.
40. V závěru jednání zástupce žalobce, zástupce žalovaného i manžel žalobkyně přednesli své konečné návrhy a po krátkém přerušení soud vynesl tento rozsudek.

VII. Hodnocení soudu

41. Žaloba je *důvodná*.

a. Základní právní východiska

42. Zákonný důvod rozhodnutí o neudělení krátkodobého víza žalobkyni upravuje § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců. Podle něj se cizinci, který žádá o krátkodobé vízum jako rodinný příslušník občana EU, sám není občanem EU a hodlá doprovázet nebo následovat občana EU na území, krátkodobé vízum *neudělí*, jestliže se dopustil obcházení tohoto zákona s cílem získat vízum k pobytu na území, zejména pokud *účelově uzavřel manželství*.
43. Uzavřením sňatku žalobkyně získala postavení rodinného příslušníka občana EU [§ 15a odst. 1 písm. a) ve spojení s § 15a odst. 2 zákona o pobytu cizinců]. Rodinní příslušníci občanů EU přitom mají ze směrnice 2004/38/ES plynoucí právo na vstup a pobyt v Česku. Za účelem realizace tohoto práva mají také nárok na udělení krátkodobého víza. *Neudělení víza proto představuje omezení práva žalobkyně na vstup na území Česka*. Takové omezení musí splňovat podmínky stanovené směrnicí 2004/38/ES. Ta v čl. 35 umožňuje odepřít právo přiznané směrnicí v případě zneužití nebo podvodu, například v podobě účelových sňatků.
44. Bližší definici pojmu účelový sňatek nebo postup při jejich odhalování směrnice neobsahuje. Zákon o pobytu cizinců výslovně neurčuje konkrétní znaky, které by napomáhaly vymezit, v jakých případech lze manželství považovat za účelové. Jako nezávazná výkladová vodítka lze využít Sdělení Komise a Příručku. To ostatně udělal i žalovaný.
45. Sdělení Komise definuje účelové sňatky jako „sňatky uzavřené *vylučně* za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice, na které by jinak dotyčná osoba neměla

nárok. Sňatek není možné považovat za účelový sňatek pouze z toho důvodu, že je spojen výhodou přistěhovalectví, nebo s jinou výhodou. Kvalita vztahu není pro použití článku 35 relevantní.“ (zvýraznění doplnil soud).

46. Obdobně se k charakteru účelových sňatků vyjádřil také Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40: „Pokud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. *Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství.* Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, *za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán.* Rovněž zde má být přiměřeným způsobem respektována prastará právní zásada (jakkoli si Nejvyšší správní soud je vědom toho, že původ a vlastní smysl této zásady je mimo oblast veřejného práva), že rozhodováno má být *in favorem matrimonii*, tj. ve prospěch manželství.“ (zvýraznění doplnil soud).
47. Pokud cizinec řádně doloží uzavření sňatku, platí vyvratitelná domněnka, že manželství neuzavřel s úmyslem obejít zákon o pobytu cizinců. Důkazní břemeno o opaku leží *výhradně* na správních orgánech. *Pokud tedy správní orgány nedokáží prokázat, že k uzavření manželství daném případě došlo výlučně za účelem získání práva volného pobytu a pobytu, musí vízum udělit.*
48. S cílem zamezit vytváření zbytečných zátěží a překážek Komise určila soubor indikativních kritérií, která poukazují na to, že je zneužití práv nepravděpodobné (pozitivní kritéria). Anebo naopak nasvědčují tomu, že existuje možný úmysl zneužít práva přiznaná směrnici výlučně s cílem obejít vnitrostátní právní předpisy upravující přistěhovalectví (negativní kritéria).
49. Mezi pozitivní indikativní kritéria patří to, že:
 - manžel, který je státním příslušníkem třetí země, by bez problémů získal právo pobytu sám nebo již legálně pobýval v členském státě občana EU předtím,
 - pár byl před sňatkem v dlouhodobém vztahu,
 - pár měl společné bydliště/domácnost po dlouhou dobu,
 - pár přijal vážný dlouhodobý právní nebo finanční závazek se společnou odpovědností (hypotéka na bydlení atd.).
50. Naopak v případě negativních indikativních kritérií lze zohlednit to, že:
 - pár se před svatbou nikdy nesetkal,
 - pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají,
 - pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí,
 - důkaz o peněžní částce nebo daru předaných, aby došlo k uzavření sňatku (s výjimkou peněz nebo darů předaných jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí),
 - v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejichž účelem bylo nabytí práva pobytu,

- rozvoj rodinného života pouze v době přijatého příkazu k vyhoštění,
- pár se rozvedl krátce potom, co dotyčný státní příslušník třetí země získal právo pobytu.

51. Tato kritéria by však správní orgány měly považovat pouze „za podněty pro zahájení vyšetřování, aniž by z nich bylo možné vyvozovat automatické závěry výsledků nebo dalšího šetření.“ (viz Sdělení Komise, oddíl 4.2).
52. Posouzení, zda se jedná o účelové manželství, je otázkou *skutkovou* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2013, č. j. 1 As 58/2013-43, bod 23, či usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2022, č. j. 1 Azs 217/2022-78, bod 18). Správní orgány musí zjistit skutkový stav v takovém rozsahu, aby o závěru o účelovosti manželství neexistovaly důvodné pochybnosti. Jak soud vysvětlí v následující části rozsudku, to se v tomto případě správním orgánům nepovedlo. Žalovaný ani velvyslanectví dostatečně neprokázali, že by žalobkyně uzavřela manželství účelově. Jejich hodnocení se sice ve velké míře opírá o indikativní kritéria podle Sdělení Komise. Relevanci některých skutkových zjištění však dostatečně nevysvětlují. A ty, které svědčí o pravosti vztahu naopak pomíjí.

b. Použití základních právních východisek na případ žalobkyně

53. Rozhodnutí žalovaného není nepřezkoumatelné. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů znamená nemožnost soudu přezkoumat určité rozhodnutí, protože z něj nelze zjistit důvody, které vedly k jeho vydání. Z rozhodnutí žalovaného však je zřejmé, z jakého skutkového stavu žalovaný vycházel, jak hodnotil zjištěné skutkové okolnosti a jak je právně posoudil. Je z něj tedy zřejmé, z jakých skutkových důvodů považuje manželství žalobkyně s panem O. za účelové. Nesouhlas žalobkyně s tímto posouzením neznamena, že by rozhodnutí žalovaného bylo nepřezkoumatelné. Pokud by rozhodnutí žalovaného skutečně bránilo jeho přezkumu, žalobkyně by ani nedokázala řádně formulovat konkrétní námitky a věcně polemizovat se závěry žalovaného.
54. V této věci tak není problémem nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalovaného, ale to, zda hodnocením zjištěných skutkových okolností dospěl ke správnému závěru o účelovosti manželství. Jde tedy o to, zda žalovaný unesl své důkazní břemeno a v dostatečné míře prokázal, že motivací žalobkyně k uzavření manželství s jejím manželem byla *výhradně* snaha získat postavení rodinného příslušníka občana EU spolu s výhodami, které se s tímto postavením pojí – zejména právo volného pohybu a pobytu na území členských zemí EU. A zda má v tomto směru rozhodnutí žalovaného (i velvyslanectví) dostatečnou oporu ve spise ve smyslu § 76 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního. Soud přitom musel dát za pravdu žalobkyni, že nikoli.

Manželé nenaplnili žádné z pozitivních indikativních kritérií

55. Žalovaný ve svém rozhodnutí správně nejprve posuzoval pozitivní indikativní kritéria, která poukazují na nepravděpodobnost, že by manželství bylo uzavřeno účelově. A dospěl k závěru, že se žádné z těchto kritérií v případě žalobkyně nenaplnilo. S tímto závěrem lze souhlasit. O tom, že žalobkyně by jinak vízum nezískala, svědčí to, že její předchozí žádost o „klasické“ schengenské vízum velvyslanectví zamítlo hned z několika důvodů. Také není pochyb, že manželé spolu dlouhodobě nesdíleli společnou domácnost ani nepřijali žádný dlouhodobý závazek. Sice je to v jejich situaci naprosto pochopitelné, zároveň tím ale nesplnili jedno z pozitivních indikativních kritérií.

56. Jediným sporným kritériem je existence dlouhodobého vztahu před uzavřením manželství. Manželé se seznámili dne 2. 6. 2022. Nedlouho poté, na konci června přiletěl pan O. za žalobkyní do Keni a strávil zde přibližně tři měsíce. Již v té době mluvili o svatbě a manžel daroval žalobkyni v průběhu této návštěvy tzv. *promise ring*. Ve svém vyjádření k rozhodnutí žalovaného sice žalobkyně tento krok bagatelizuje tvrzením, že se jedná pouze o jakýsi příslib dalšího vývoje vztahu, na druhou stranu při pohovoru mluvila o tom, že ji manžel koncem srpna 2022 požádal k ruku, resp. jí dal prstýnek s tím, že se vrátí a zasnoubí se. K zasnubám pak podle výpovědi manžela žalobkyně došlo v zimě 2022, tedy zhruba půl roku poté, co se seznámili. Svatba proběhla 31. 3. 2023. V té době se manželé znali přibližně devět měsíců.
57. Jistě nelze stanovit konkrétní dobu, po jakou by vztah dvou lidí měl trvat, aby bylo možné mluvit o dlouhodobém vztahu, resp. aby tuto dobu bylo možné považovat za přiměřenou pro rozhodnutí vstoupit do manželství. Partnerské vztahy se vyvíjejí různou rychlostí. Nelze proto objektivně určit, jak dlouhá doba se vyžaduje k tomu, abychom na základě určité zobecněné představy o smyslu a podobě manželství mohli říct, že vztah dvou lidí je dostatečně hluboký k tomu, aby uzavření manželství nevzbuzovalo žádné pochybnosti.
58. Trvání vztahu žalobkyně s jejím manželem ovšem nelze posuzovat pouze na základě délky osobního setkání. Vztah může fungovat a plnit svůj účel i na dálku, pokud spolu partneři udržují pravidelný kontakt (obdobně viz rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 3. 2023, č. j. 41 A 42/2022-51, bod 57). Dobu devíti měsíců soud obecně nepovažuje za příliš krátkou pro rozhodnutí uzavřít sňatek. Obzvláště pokud pár z této doby spolu nepřetržitě strávil zhruba tři měsíce. Zároveň ale soud rozumí pochybnostem žalovaného vyvolaných zejména tím, že úmysl uzavřít sňatek je z jednání manželů zřejmý již v počátcích jejich vztahu, během první návštěvy pana O. v Keni.
59. Proto soud akceptuje závěr žalovaného, že žádné z pozitivních indikativních kritérií manželé nenaplnili. *To ovšem ještě bez dalšího nesvědčí o účelovosti manželství.* Jedná se pouze o signál pro správní orgány, aby provedly další šetření, které by mohlo odhalit případnou účelovost.

Skutkový závěr správních orgánů o účelovosti manželství z důkazů obsažených ve správním spisu neplyne

60. Pohovory provedené s manželi podle soudu nepotvrdily ani naplnění žádného z negativních kritérií. Tedy kritérií, která naopak nasvědčují tomu, že sňatek pravděpodobně účelový je. Soud si uvědomuje, že set pozitivních i negativních indikativních kritérií je pouze velkým zobecněním požadavků kladených na podobu manželství. Nejedná se o právně závazné normy, jejichž aplikací by bylo možné účelové sňatky jednoznačně odhalit. O účelovosti manželství mohou svědčit nejrůznější skutkové okolnosti, se kterými indikativní kritéria nepočítají. Pokud se ale správní orgány vydají cestou posuzování účelovosti sňatku optikou jednotlivých indikativních kritérií, je namístě, aby je jejich naplnění či nenaplnění hodnotily objektivně. To se ale v tomto případě nestalo.
61. Nelze tvrdit, že by se manželé před svatbou nikdy nesetkali. Žalovaný toto kritérium vykládá poměrně široce a tvrdí, že manželé se neznali dostatečně k tomu, aby mohli dospět k tak závažnému rozhodnutí, jako je uzavření manželství. Tento závěr pak staví zejména na to, že na začátku vztahu mezi manželi existovala jazyková bariéra a že v jejich odpovědích

na položené otázky byly zásadní rozpory. S tím ale soud nesouhlasí. Skutkový závěr, že se manželé dostatečně neznali, nemá ve spisu potřebnou oporu.

62. Soudu není jasné, z čeho žalovaný dovozuje, že mezi manželi existovala natolik zásadní jazyková bariéra, že jim (alespoň na začátku vztahu) bránila ve vzájemném poznání. Žalobkyně sice při pohovoru uvedla, že její manžel na začátku vztahu moc anglicky neuměl, ale postupně se jazyk naučil. On sám pak úroveň své angličtiny označil jako A2.
63. Existence významné jazykové bariéry samozřejmě může být podstatným zjištěním při odhalování účelových manželství. Žalovanému lze dát v obecné rovině za pravdu, že pokud partneři nemluví společným jazykem, jen těžce se mohou vzájemně dostatečně poznat a vytvořit si mezi sebou plnohodnotný vztah. Proto i Příručka umožňuje jako negativní kritérium zohlednit to, že „pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí.“ Ovšem z toho, že manželova úroveň angličtiny byla na počátku vztahu slabší, ještě neznamená, že mezi manželi existovala významná jazyková bariéra vylučující, aby spolu efektivně komunikovali. V tomto případě je třeba přihlédnout k tomu, že jejich vztah se začal utvářet v on-line prostředí internetové seznamky, kde spolu komunikovali písemně. Přestože pan O. mohl být zpočátku odkázaný na překladatě, je zřejmé, že mu jeho jazykové znalosti nebránily v tom, aby se rozhodl, že chce žalobkyni blíže poznat, a aby za ní vycestoval do Keni, kde s ní osobně strávil několik měsíců.
64. Cílem Sdělení Komise jistě není, aby členské státy za „opravdová“ manželství považovaly pouze ta, ve kterých manželé plynule mluví společným jazykem a dokážou bez jakýchkoli nedorozumění komunikovat o všech otázkách společného života. Jazykovou bariéru jako indicii účelového manželství Sdělení Komise uvádí proto, že může svědčit o velmi nízké či nulové komunikační potřebě, a tedy vyvolávat vážné pochybnosti o existenci skutečného rodinného života mezi manžely.
65. V případě žalobkyně a jejího manžela ale správní orgány nepochybněvaly jejich vzájemnou komunikační potřebu. Z výpovědí manželů neplyne, že by jim komunikace v anglickém jazyce činila problémy. Je naopak zřejmá snaha manžela žalobkyně zdokonalovat své jazykové znalosti. Kromě toho i žalobkyně uvedla, že se snaží učit česky. Pokud v tomto ohledu měly správní orgány pochybnosti, mohly žalobkyni, případně jejího manžele vyzvat například k doložení ukázky vzájemné komunikace. Jejich *závěr o existenci jazykové bariéry je však bez dalšího nepodložený*.
66. To platí i pro závěr, že se manželé dostatečně hluboce neznají. Vzájemnou znalost manželů lze posuzovat primárně na základě obsahu pohovorů. Skutečnost, že se pár neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají, je jedním z indikativních kritérií naznačujících možné zneužití. Obsah odpovědí manželů však správní orgány musí hodnotit objektivně.
67. Jak uvádí Nejvyšší správní soud, „odpovědi na otázky při pohovorech zpravidla nebudou zcela a jen rozporné, nelze tyto pohovory vyhodnocovat paušálně pouze formou vyhledávání rozporů, které jsou zjevné z prostého jazykového vyjádření odpovědí na kladené otázky, nýbrž je nezbytné posuzovat odpovědi učiněné při osobních pohovorech i ve svém celku (...). Tedy je třeba vzít v potaz i různé kulturní a společenské prostředí, v němž dotčené osoby dosud (před sňatkem) žily, v různém nazírání, byť identických otázek a relevantních skutečností z pohledu muže a ženy, i vzhledem k významu, který mohou určitým skutečnostem obě pohlaví více či méně přikládat. Za nedostatečné je naopak třeba považovat posouzení výsledků osobních pohovorů pouze formálním způsobem.“ (rozsudek

ze dne 29. 10. 2015, č. j. 5 Azs 89/2015-30). Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku upozorňuje, že *pokud se správní orgány dovolávají toho, že se manželé neshodují v důležitých osobních informacích, které se jich týkají, je nejdříve potřeba vyložit, které informace považují za důležité pro posouzení žádosti o vízum. Teprve poté mohou konkrétně posoudit naplnění tohoto kritéria.*

68. Nejvyšší správní soud zároveň varuje před tendenčním vyhodnocováním pohovorů: „Správní orgán nemůže v případě podezření, že by se mohlo jednat o účelově uzavřené manželství, vybírat pouze ty skutečnosti, které svědčí pro závěr, že manželství bylo uzavřeno účelově. Musí naopak nestranně posoudit skutečnosti svědčící pro i proti tomuto závěru. V případě pochybností musí dát přednost závěru, že manželství účelově uzavřeno nebylo. V odůvodnění rozhodnutí musí správní orgán jasně a přezkoumatelně vysvětlit jednak, co vyvolalo pochybnosti o řádnosti manželství, jednak jaké všechny skutečnosti během řízení zjistil, které z nich hovoří ve prospěch závěru, že se jedná o řádné manželství, a které naopak proti tomuto závěru. Teprve na základě těchto úvah pak může správní orgán ve věci rozhodnout.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2018, č. j. 10 Azs 68/2018-39, bod 19 a 20).
69. V případě žalobkyně *žalovaný postupoval způsobem, jaký Nejvyšší správní soud v uvedených rozsudcích kritizoval*. Na jedné straně totiž žalovaný neopomenul žádnou sebemenší nesrovnalost ve výpovědích manželů. Na straně druhé zcela pomíjí okolnosti svědčící v prospěch závěru, že manželství není účelové. Rozpory, které objevil, se navíc netýkaly skutečností podstatných pro posouzení účelovosti sňatku. Mezi skutečnosti podstatné pro posouzení účelovosti sňatku lze obecně zařadit jejich osobní údaje, okolnosti prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají. Žalovaný však pouze poukazuje na nalezené rozpory, aniž by vyložil, proč zrovna tyto odpovědi považuje za podstatné nebo o čem tyto rozpory vypovídají.
70. Žalovaný nezdůrazňuje žádnou relevantní skutečnost, ze které by plynulo, že toho manželé o sobě moc nevědí. Za částečně relevantní lze považovat odpověď žalobkyně ohledně zaměstnání jejího manžela. Rozpor zde žalovaný viděl konkrétně v tom, že zatímco žalobkyně uvedla, že manžel má dvě práce, on mluvil pouze o jedné. V žalobě žalobkyně tuto nesrovnalost vysvětluje tím, že ví, že manžel má jedno hlavní zaměstnání a zároveň několik různých klientů, takže má víc příjmů. Tento nesoulad považuje soud za skutečně marginální. Je totiž pravdou, že se správní orgány na manželovo zaměstnání žalobkyně ani jeho samotného blíže neptaly. Žalobkyně přitom věděla, že pracuje jako IT vývojář ve Zlíně a aktuálně vydělává víc než předtím, neboť si polepšil. Věděla tedy, čím se její manžel živí. I kde pracuje. Věděla, že má vzdělání v oblasti IT. Ohledně jeho finanční situace věděla také to, že má půjčku na opravu domu, kterou již skoro splatil.
71. Kromě toho žalobkyně znala koníčky svého manžela – uvedla, že oba rádi vaří a zkouší nová jídla, že manžela baví plavání, rád chodí na procházky, jezdí na kole a o víkendech se setkává s přáteli z dětství. Jednoho z nich jmenovala. Přes videohovory se seznámila s jeho rodinou. S jeho otcem komunikuje pravidelně. Věděla, že manžel má bratra a ten má dvě dcery. S bratrovou manželkou často mluví, protože je to Filipínka a umí dobře anglicky. Uvedla, že druhý manželův bratr je svobodný a žije se svou přítelkyní. Věděla, že manželova matka již nežije. Znala adresu, na které manžel bydlí i datum jeho narození. Obdobně manžel žalobkyně znal její rodinu i jména kamarádek, shodně mluvil o zálibách své ženy. Manžel také věděl, že v minulosti měla žalobkyně vztah s Evropany. *Všechny tyto skutečnosti však*

žalovaný ve svém rozhodnutí zcela ignoruje. Žalobkyni absurdně vytýká, že se nesetkala s rodinou jejího manžela. Z obsahu pohovoru je však zřejmé, že se s nimi setkala alespoň pomocí videohovoru. K osobnímu setkání by mohlo dojít pouze v Keni, což rodina manžela žalobkyně z nejrůznějších důvodů nemusela chtít absolvovat. Manželé se také shodli na průběhu jejich setkání, průběhu svatebního obřadu i následné svatební cesty.

72. Žalovaný pak v tomto ohledu poukazuje na to, že žalobkyně nemá dostatečnou znalost českých reálií a nemá ani představu o ekonomických poměrech v Česku. To však soud na rozdíl od žalovaného vůbec nepovažuje za podstatné. Žalovaný totiž vychází z toho, že pokud se člověk rozhoduje žít v cizí zemi, zpravidla se o ni zajímá a má určité povědomí o tamějších reáliích. Není však zřejmé, jaký závěr dovozuje z neznalosti žalobkyně o českých reáliích. *Pokud se mezi řádky snaží tvrdit, že žalobkyně ve skutečnosti zájem o život v Česku nemá, takový závěr z ničeho neplyne. Zákon o pobytu cizinců ve vztahu k žádnému pobytovému oprávnění, které upravuje, nevyžaduje po cizincích znalost českých reálií. Vyžaduje se pouze v souvislosti se žádostí o české státní občanství. Vyžadovat tedy znalost českých reálií po rodinném příslušníkovi občana ČR, který v Česku nikdy předtím nebyl, považuje soud za nepřiměřené. To obdobně platí i ve vztahu ke znalosti ekonomických poměrů. Obzvláště pokud se ukázalo, že manžel žalobkyně je dostatečně finančně zajištěný k tomu, aby žalobkyni – minimálně v jejich začátcích – finančně podporoval.*
73. Podle žalovaného by v případě plnohodnotného manželství manželé o sobě disponovali větším množstvím informací. Není však jasné, jaké konkrétní informace nebo znalosti by žalovaný od manželů očekával. Soud připomíná, že přestože jde o řízení o žádosti, povinnosti žalobkyně bylo pouze doložit existenci sňatku s občanem EU. Tím jí svědčí domněnka, že toto manželství uzavřela v souladu s právem. *Důkazní iniciativa ohledně účelovosti tohoto sňatku však leží výhradně na správních orgánech.* Bylo na nich, aby například od žalobkyně vyžádaly vzájemnou komunikaci s jejím manželem, aby dokázaly posoudit snahu manželů vzájemně prohlubovat jejich vztah. Nebo aby posoudily pravdivost tvrzení manželů, že jsou spolu v každodenním kontaktu. Žalovaný také nemůže žalobkyni oprávněně vyčítat, že nedoložila určité skutečnosti (např. osvědčení o kvalifikaci pro poskytování kosmetických služeb), pokud to od ní v řízení nikdo nevyžadoval.
74. V situaci, v jaké se manželé nacházejí, je také pochopitelné, že nemají zcela jasnou představu o budoucím zaměstnání žalobkyně. Není totiž vůbec zřejmé, zda dostane vízum a případně poté povolení k přechodnému pobytu. Manželé se shodli na tom, že by žalobkyně by po příjezdu do Česka a vyřízení potřebných administrativních záležitostí chtěla pracovat. Je zároveň zřejmé, že s manželem se bavili o tom, že by žalobkyně zřejmě musela mít povolení k zaměstnání. To, že její manžel uvedl, že by si zde chtěla otevřít nějaký salon, resp. kadeřnictví nijak neodporuje odpovědi žalobkyně, která pouze obecně uvedla, že by si chtěla najít zaměstnání. Nikdo se žalobkyni nedotázal na to, co konkrétně by chtěla dělat, resp. v jaké oblasti by chtěla pracovat.
75. Nelze souhlasit ani s tím, že by z jednání žalobkyně byla zřejmá její dlouhodobá snaha opustit zemi původu a pracovat v EU. V tomto ohledu žalobkyně uvedla pouze to, že v minulosti uvažovala, že by šla studovat nebo pracovat do Švédska. *Žádost o pobytové oprávnění však nikdy nepodala ani nepodnikla žádné konkrétní kroky k tomu, aby se o to alespoň pokusila.* Žádala pouze o vízum do České republiky. To však bylo v době, kdy již byla ve vztahu se svým současným manželem a toto vízum žádala za účelem jeho návštěvy. Z toho podle soudu nelze dovozovat, že se sňatkem s českým občanem žalobkyně pouze snaží obejít

imigrační předpisy a za jakoukoli cenu se dostat do EU, jak to ve svém rozhodnutí prezentuje žalovaný.

76. Jednou ze zásadních okolností pro negativní rozhodnutí správních orgánů se jeví být, že manželé spolu doposud nevedli *společnou domácnost*. Tuto skutečnost žalovaný zdůrazňuje i ve svém vyjádření k žalobě. Pro soud je však důležité, že vedení společné domácnosti je pouze jednou z indicií, že se o účelový sňatek nejedná. *Skutečnost, že pár společnou domácnost v zemi jednoho z nich před podáním žádosti o vízum nevedl, naopak není kritériem svědčícím o úmyslu obejít zákon*. Nemůže proto být ani rozhodným důvodem pro neudělení víza rodinnému příslušníkovi občana EU. Jak ve své judikatuře k tomuto kritériu uvádí Nejvyšší správní soud, „[s]dílení společné domácnosti není v manželství právní povinností, a proto z její absence nelze vyvozovat závěr o účelovosti manželství. Z uvedeného tedy vyplývá, že absence společné domácnosti má pro posouzení úmyslu nevést společný manželský život minimální význam, a proto bez doplnění dalších významnějších skutkových zjištění nemůže vést k závěru, že manželství bylo uzavřeno účelově s cílem získat pobytové oprávnění.“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2020, č. j. 3 Azs 380/2019-53, bod 19).
77. Žalovaný má sice v obecně rovině pravdu, že z práva na respektování soukromého a rodinného života nevyplývá všeobecný závazek státu respektovat volbu osob ohledně země jejich společného života. V případě rodinných příslušníků občanů EU, resp. Česka je však *nutné zoblednit také závazky plynoucí z unijního práva, které této kategorii cizinců garantuje právo ke vstupu na území, včetně práva za tímto účelem získat vízum*. Toto právo se odvozuje od svobody pohybu a pobytu občana EU zakotveného v čl. 21 Smlouvy o fungování EU nebo čl. 45 Listiny základních práv EU.
78. Unijní právo tedy přiznává svobodu pohybu a pobytu také rodinným příslušníkům občanů EU. Právě proto, aby usnadnilo samotným občanům EU realizaci jejich práva na volný pohyb. Český zákonodárce pak *výhody vyplývající z uvedených ustanovení rozšířil i na rodinné příslušníky nemigrujících občanů ČR* (viz § 15a odst. 2 zákona o pobytu cizinců). Díky tomu náleží právo ke vstupu i žalobkyni, coby manželce občana ČR. Bez ohledu na to, zda manželé mohou realizovat svůj rodinný život i v jiné zemi. České správní orgány nemohou nutit českého občana k tomu, aby realizoval svůj rodinný život v zahraničí. Mají naopak zásadní povinnost umožnit vstup jeho manželce.
79. Žalobkyně správně namítá, že odůvodnění rozhodnutí žalovaného působí do jisté míry tendenčně. Žalovaný totiž zdůrazňuje pouze skutečnosti svědčící v neprospěch manželů, zatímco ty svědčící v jejich prospěch opomíjí. Jen stručně konstatuje, že v jejich prospěch hovoří to, že se shodují na datu seznámení a setkání, že shodně popsali průběh svatby a průběh svatební cesty, že plánují založení rodiny a že žalobkyně je v pravidelném kontaktu s manželovým otcem. Skutečnosti, které žalovaný přičítá v jejich neprospěch, jsou v očích soudu spíše podružného charakteru.
80. Soud si uvědomuje, že unesení důkazního břemene k prokázání účelovosti manželství není pro správní orgány jednoduché. *Ve hře je ovšem svoboda volného pohybu rodinného příslušníka občana EU*. Nelze proto upustit od nároků, které v tomto ohledu klade na rozhodování správních orgánů právní úprava a judikatura. Při absenci *zřejmých skutkových důvodů* svědčících o účelovosti manželství je z toho důvodu *nutné* se přiklonit – i přes přetrvávající pochybnosti – na stranu žadatele/žadatelky a vízum jim udělit.

81. Udělení krátkodobého víza by žalobkyni ostatně negarantovalo bezproblémovou budoucnost v Česku či jiném členském státu. Jde pouze o umožnění krátkodobého pobytu v délce maximálně 90 dnů. Pokud žalobkyně zamýšlí žít v Česku dlouhodobě, musela by pak dále žádat o povolení k přechodnému a později případně trvalému pobytu. Pravost jejího sňatku by proto byla předmětem dalšího šetření pracovníků Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Ti mají s ohledem na přítomnost cizince na území – na rozdíl od zastupitelských úřadů – více prostředků k odhalení účelových sňatků (kromě pohovorů s manželi také např. pobytovou kontrolu). Získáním krátkodobého víza by proto žalobkyně ještě rozhodně „neměla vyhráno“. *Charakteru pobytového oprávnění, o které v této věci jde, by podle soudu měly správní orgány přizpůsobit také své nároky, které kladou na hodnocení povahy manželství.*
82. Tím soud neříká, že by zastupitelské úřady nebo žalovaný měli rezignovat na odhalování účelových sňatků. Je však nutné si uvědomit, že ne každé manželství, které neodpovídá jejich zažité představě o tom, jak by měl vztah manželů vypadat, lze považovat za účelové. V případě žalobkyně a jejího manžela soud nenašel dostatečné indicie, které by popíraly jejich snahu vést společný manželský život. *Skutkový závěr správních orgánů o účelovosti manželství z důkazů obsažených ve správním spisu neplatí.*
83. Pro úplnost soud opakuje, že podle § 75 soudního řádu správního vychází při přezkumu rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Nemohl proto přihlédnout ke skutečnostem, které nastaly po vydání rozhodnutí žalovaného – zejména k tomu, že se manžel žalobkyně za ní přestěhoval do Keni. K této nové skutečnosti však budou muset přihlédnout správní orgány v dalším řízení.

VIII. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

84. Z výše uvedených důvodů krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil. Skutkové závěry, na kterých stojí, nemají oporu ve spisu [§ 76 písm. b) soudního řádu správního]. Vzhledem k tomu, že stejnou vadou trpí i rozhodnutí velvyslanectví, přistoupil soud také k jeho zrušení (§ 78 odst. 3 soudního řádu správního). A věc vrátil k dalšímu řízení žalovanému (§ 78 odst. 4 soudního řádu správního). V dalším řízení správní orgány váže právní názor soudu (§ 78 odst. 5 soudního řádu správního).
85. Ve světle odůvodnění tohoto rozsudku bude velvyslanectví v dalším řízení muset znovu rozhodnout o žádosti žalobkyně o udělení víza. K odstranění vytýkaných nedostatků správní orgány opětovně zváží, jaké skutečnosti obecně mohou vypovídat o účelovosti sňatku, a jaká je relevance těchto skutečností v souzeném případě. Správní orgány při tom vyjdou z toho, že se doposud nepodařilo prokázat takové skutkové okolnosti, které by odůvodňovaly závěr, že žalobkyně uzavřela s českým občanem sňatek *výlučně* za účelem získání práva volného pohybu a pobytu na území členských států EU a že zároveň nemá v úmyslu vést se svým manželem společný život. *Pokud se tedy v dalším řízení neobjeví závažná nová skutková zjištění, která by svědčila o účelovosti sňatku, velvyslanectví vízum žalobkyni udělí.*
86. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 soudního řádu správního. Žalobkyně byla ve věci úspěšná, proto jí vzniklo právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Výrokem II. tohoto rozsudku soud uložil žalovanému povinnost uhradit jí náhradu nákladů řízení o žalobě v celkové výši 21 946 Kč.

87. Tato částka se skládá ze soudního poplatku ve výši 3 000 Kč (za podání žaloby) a dále z částky 12 400 Kč za čtyři úkony právní služby právní zástupkyně žalobkyně – příprava a převzetí věci [§ 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu], podání žaloby a podání repliky [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu] a účast na jednání [§ 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu]. Odměna za jeden úkon právní pomoci proto činí 3 100 Kč. K částce 12 400 Kč třeba dále připočíst paušální náhrady hotových výdajů za čtyři úkony právní služby 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu).
88. Zástupkyně žalobkyně ještě ve výši 1 458 Kč vyčísila cestovné substituta na trase Zlín – Brno a zpět k jednání soudu dne 27. 3. 2023, včetně náhrady za použití osobního vozidla (§ 13 odst. 1 a 5 advokátního tarifu). Vypočetla ho podle vyhlášky č. 398/2023 Sb. Její substitut cestoval osobním automobilem BMW X3 s kombinovanou spotřebou motorové nafty 5,6 l/100 km. Cena za jeden litr motorové nafty je podle vyhláskové ceny 38,70 Kč. Kromě toho zástupkyně žalobkyně požadovala náhradu za promeškaný čas substituta cestou k jednání a zpět dne 27. 3. 2024 ve výši 600 Kč [§ 14 odst. 1 písm. a) a 3 advokátního tarifu]. Délku trasy byla vypočetla podle aplikace *Google Maps* v rozsahu tří započatých půlhodin za jednu cestu tam a zpět.
89. V neposlední řadě zástupkyně žalobkyně požaduje DPH, jejíž je plátkyní, ve výši 3 288 Kč.
90. Celkově tedy částka náhrady nákladů řízení činí 21 946 Kč. Soud se ztotožňuje s tím, jak ji zástupkyně žalobkyně vyčísila. Tuto částku tedy žalovaný uhradí k rukám zástupkyně žalobkyně Mgr. Kateřiny Nesrstové do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 27. března 2024

Martin Kopa
samosoudce